

**TERAPIE
VE SPECIÁLNÍ PEDAGOGICE
se zaměřením na OSOBY se SMP, TMP, HMP**

ORT
ERGOTERAPIE
DRAMATERAPIE
CANISTERAPIE
HIPOTERAPIE
ARTETERAPIE
MUZIKOTERAPIE
HERNÍ TERAPIE
TANEČNÍ TERAPIE
PORTAGE
BAZÁLNÍ STIMULACE
SNOEZELLEN
VOJTOVA METODA
BOBATH KONCEPT
STRASSMEIEROVA KONCEPCE

- **terapie = léčba**
- Pozitivní působení na jedince, s komplexním zaměřením na osobnost (tělesná, psychologická a sociální sféra)
- **rozdíl mezi terapií a výchovou :** u obojího se jedná o **záměrné působení**, avšak u **výchovy** je nejdůležitější **výsledek**, zatímco u **terapie** je směrodatný **průběh**
- **výtvarná výchova x arteterapie**
 - u Vv hodnotím výsledek práce, u arteterapie nás zajímá průběh (prožívání...)

Terapie:

- Individuální nebo skupinová
- Vedená odborníkem, který zná základní principy terapie
- Respektující individuální specifika spojená s typem postižení
- Realizovány: v rámci škol, SPC, NNO, DOSZP, ...

- **činnostní a pracovní terapie** (ergoterapie, terapie hrou...)
- **zooterapie, animoterapie** (canisterapie, hyporehabilitace...)
- **expresivní terapie** (arteterapie, muzikoterapie...)
- **fyzioterapeutické či edukační přístupy** – orofaciální regulační terapie, bazální stimulace, Vojtova metoda

**FYZIOTERAPEUTICKÉ
A
EDUKAČNÍ PŘÍSTUPY**

OROFACIÁLNÍ REGULAČNÍ TERAPIE -ORT-

- pro podporu rozvoje verbálních komunikačních dovedností
- **Zakladatel:** argentinský lékař **Rodolfo Castillo Morales**
- **orofaciální** - týkající se dutiny ústní a tváří (v širším pojetí obličeje)
- základními funkce zajišťují fonaci, respiraci, artikulaci, mimiku a příjem potravy
- uvědomit si propojení orofaciální oblasti a motoriky těla
- Příprava na logopedii, realizují se v rámci LI, snoezellenu, ve školách, nemocnicích, SPC, NO...

OROFACIÁLNÍ REGULAČNÍ TERAPIE -ORT-

- **Cíl:** snaha navodit co nejpřirozenější a správné pohybové vzorce
- **hl. správnou polohu a pohyby čelistního kloubu a správnou polohu hlavy**
- **postavena na dotycích, vibracích, nebo tlaku na určité body orofaciální oblasti** - aktivujeme vnímání a následnou muskulární či vegetativní reakci organismu
- **doteky stimulují svalstvo orofaciální oblasti, podporují rozvoj řeči i senzomotorických schopností**
- **napomáhá redukci hypotonie a podporuje sání, žvýkání, polykání, správnou salivaci, mimiku i artikulaci**
- **výborná příprava pro navazující logopedickou péči (příznivý terén pro další péči, maximalizace vlivu)**

OROFACIÁLNÍ REGULAČNÍ TERAPIE -ORT-

TERAPIE HROU

- způsob práce s dětmi, při které jsou využívány prvky hry (**řízeným způsobem zaměřeným na prožitek**)
- **Herní specialista:** provádí tuto terapii např. na dětských odděleních v nemocnicích, využívá se i v psychoterapii, psychiatrii a dalších odvětvích
- **využívá loutky, figurky, panenky, hračky povzbuzující sebevyjádření**
- **Prostředí herny (bezpečí, stimulace, klid)**
- **Aktivní nebo pasivní**

TERAPIE HROU

- Pomáhá se zlepšením psychického stavu, zvyšuje orientaci a pochopení lékařských zákroků, slouží pro popis situací, které lidé s MP obtížně popisují pomocí slov (abstraktní pojmy...), slouží k diagnostice, uvolnění, nácviku situací...
- Díky hře dítě přirozeně vyjádří potlačené myšlenky a emoce a profesionál mu může pomoci, aniž by si dítě všimlo, že je vyšetřováno
- **pomáhá dětem se sociálním nebo emocionálním deficitem naučit se lépe komunikovat, měnit své chování, rozvíjet dovednosti pro řešení problémů a pozitivně komunikovat s ostatními.**
- vhodná také při řešení stresových situací

Senzorická integrační terapie

- východiskem této metody je **cílené poskytování smyslových stimulů** tak, aby si dítě mohlo spontánně formovat přiměřené reakce na přicházející podněty
- **Nové smyslové zkušenosti** v přiměřené formě by měly dítěti pomoci organizovat a uspořádat přicházející podněty, a tedy je přiměřeně zpracovat a přiměřeně na ně reagovat, a podpořit tak další učení.
- **proces, díky němuž dokážeme přijímat informace prostřednictvím našich smyslů, zpracovat je a používat v každodenním životě**
- **Pokud senzorická integrace nefunguje správně**, dítě je nepřiměřeně aktivní, nedokáže sedět za stolem, nebo je naopak „zasněné“. Má problémy s jemnou motorikou, obratností, vyhýbá se pohybovým aktivitám. Má těžkosti s artikulací, nebo je jeho vývoj řeči opožděný. Reaguje na některé situace příliš impulzivně. Nesoustředí se, má problémy se čtením, psaním nebo počítáním. Tyto projevy a mnohé jiné často spadají pod některé diagnózy nebo je dítě pouze označené za „problémové“ nebo „rizikové“. Za těmito projevy se však může skrývat i jiná příčina a tou je problém v oblasti senzorické integrace.

Senzorická integrační terapie

- Terapie senzorické integrace se uskutečňuje v upraveném prostředí, které dítě stimuluje k pohybu a k aktivitě.
- V tomto prostředí (místnost pro senzorickou integraci) se nacházejí různé typy houpaček, závěsných sítí nebo vaků,
- různé překážky, nakloněné roviny, duté válce, pojízdné desky, zátěžové pomůcky, předměty s různými texturami a jiné.
- Probíhá prostřednictvím hry a senzomotorických aktivit, kde se dítě setkává s „těmi správnými“ výzvami a zažívá pocit úspěchu při aktivitách. Důležitý je akceptující přístup terapeuta a to, aby dítě bylo motivované a samo bylo aktivní. Je dobré, když iniciativa vychází ze strany dítěte

Senzorická integrační terapie

PORTAGE

- stimulační program, který vychází z behaviorální terapie a využívá princip učení
- snaží se systematicky podporovat psychomotorický vývoj dítěte
- Jádrem tohoto programu je v pravidelných návštěvách tzv. konzultanta (v praxi poradce rané péče, nebo spc) v rodině dítěte s postižením či s ohroženým vývojem, kde rodičům poskytuje metodické vedení při práci s dítětem.
- Při první návštěvě konzultant zapíše do Portage seznamu dovedností schopnosti a dovednosti, které dítě zvládá. Tyto seznamy jsou zaměřeny na oblast řeči, myšlení, hrubé a jemné motoriky, sebeobsluhy a socializace a stávají se součástí dokumentace dítěte.
- Společně s rodiči se poté domluví na cílech učení, kterých chtějí u svého dítěte dosáhnout, tyto cíle učení se zaznamenají do dlouhodobého plánu.

ANIMOTERAPIE

DĚLENÍ ANIMOTERAPIÍ:

- **AAA** – animal asistent activities = aktivity za přítomnosti zvířete – lechtání, házení míčku, krmení...
- **AAT** – animal asisted therapy = terapie za přítomnosti zvířete – hl. u těžce postižených, **polohování...**
- **AAE** – animal asisted education – vzdělávání za přítomnosti zvířete, dítě se naučí kde má pes oči, uši, kolik má zubů

CANISTERAPIE

- = terapie za pomoci psa
- zabývá se uplatněním psů v psychoterapii dospělých, dětí, seniorů, lidí s postižením, epileptiků, vězňů...
- dochází k působení psa na člověka
- **Vztah pes- člověk** : pozitivní sociální a emocionální terapeutické efekty- zlepšení stavu
- **oblast socializačních kompetencí, emocí, komunikace, empatie, uspokojování potřeby bezpečí**
- **působí na somatickou oblast (polohy, uvolnění) i na psychiku**
- **psi : vodící, asistenční, terapeutičtí**
- pes musí být speciálně vycvičen

Podmínky animoterapií (canisterapie, felinoterapie, delfinoterapie, hipoterapie...)

- Dítě nesmí být alergické
- Souhlas rodičů
- Pokud dítě nechce, nemusí
- Zvíře musí mít terapeutické zkoušky (pes 2x do roka přes canist.společnost)

HIPOTERAPIE

- = **terapie pomocí koně**
- nejčastěji kombinované vady, MP, TP, nevidomí, neslyšící, ADHD
- **Kůň - terapeutický prostředek** díky trojrozměrnému pohybu těla (**frontální, sagitální, horizontální**) - **dochází k** neustálému střídání napětí a uvolňování těla pacienta, který je tak nucen se neustále přizpůsobovat pohybové sinusoidě koňského hřbetu a to i při své naprosté pasivitě.
- **dochází k pokusu o soulad pohybu koně a klienta**
- **jediná možnost umožňující postiženému jedinci „projít se“ ve vzpřímené poloze**

ZÁKLADNÍ DĚLENÍ:

Hiporehabilitace

- jde o rehabilitaci, působící na tělo – MO, těl. postiž.
- speciálně vycvičený kůň
- bez sedla, na koni jen deka, dítě nejčastěji položeno tak, aby vnímalo celým tělem změny polohy těla koně a jeho pohyby

Pedagogicko-psychologické ježdění

- vliv koně na psychiku člověka, edukace, komunikace, vztah se zvířetem - mentálně postižení, psychicky nemocní (deprese, neurózy)

Sport pro handicapované

- sport, ježdění

EXPRESIVNÍ TERAPIE

ARTETERAPIE

- = terapie spojená s výtvarným uměním a VV
- má usnadnit vyjádření pocitů klientů
- uvolnění a proces tvorby (léčba uměním)
- slouží k zjištění : mentální úrovně, prožívání a psychického stavu, pozornosti, abstrakce, fantazie, představivosti, motoriky, koordinace, relaxace, JM a HM, vzpomínek, senzomotoriky, laterality, zkušeností
- aktivity: malířské (kresebné, grafické), sochařské (modelování) a užité (keramika, fotografie, ruční práce...)

METODY A TECHNIKY ARTETERAPIE

Volný výtvarný projev

- volné čmárání
- volná kresba
- volná malba

Tématický výtvarný projev – dítě tvoří na nějaké zadané téma (začarovaná rodina, autoportrét...)

Výtvarný projev při hudbě – volná tvorba nebo přepis zvukových rytmů

Skupinové výtvarné činnosti

„Štafetová“ kresba a malba

Společné tvoření terapeuta s klientem

MUZIKOTERAPIE

- = **terapie pomocí hudby**
- prvky se mohu používat i ve VV a arteterapii
- specifická forma psychoterapie

Základní dělení:

- **Receptivní** – poslouchání hudby, pasivně přijímá
- **Aktivní** – vlastní tvorba hudby (dítě hraje, zpívá, vyťukává rytmus, podle vlastní fantazie a citu, podle předlohy, paměti...)

- **PROSTŘEDKY AKTIVNÍ MUZIKOTERAPIE :**

lidské tělo – dechové techniky, hra na tělo

hlas - hlasová improvizace, melodizace říkadel, zpěv písní a melodií

hudební nástroje – klavír, kytara, Orffův instrumentář, vyrobené hud. nástroje, etnické

- rozvíjí: smyslové vnímání, estetické cítění, pohybovou činnost, pozornost, paměť a fantazii, sebevyjádření, seberealizaci, komunikaci, vztahy

ERGOTERAPIE

= terapie prací

- spolupracuje s fyzioterapií
- individuálně - ve skupinách
- cílené činnosti a postupy, které zvyšují svalovou funkci, koordinaci a rozsah pohybu, nácvik denních činností, sebeobsluhy, radosti z fyzické aktivity, relaxace
- **Ergoterapeut** - odborně vzdělaný pracovník, který pracuje na základě lékařské indikace, stanovuje plán ergoterapie v návaznosti na komplexní rehabilitaci, poskytuje poradenské služby, dokumentuje průběh, spolupracuje při navrhování kompenzačních pomůcek

3 pravidla

- Každá zadaná práce musí mít smysl.
- Práce musí být rozvržena tak, aby ji klient mohl dokončit.
- Práce musí klienta bavit.

Prostředky ergoterapie:

- Diagnostické
- Terapeutické
- Preventivní

Hlavní oblasti ergoterapie :

Kondiční ergoterapie (k naplnění volného času a zlepšení celkové kondice)

Ergoterapie cílená na postiženou oblast

Ergoterapie zaměřená na pracovní začlenění
(předpracovní rehabilitace)

Ergoterapie zaměřená na výchovu k soběstačnosti

DRAMATERAPIE

- **spojení s dramatickou výchovou**
- pomocí dramatu se snažím klienta někam dovést (cvičení rolí, rozvoj paměti, seberealizace a vyjadřování se, komunikace, uvolnění, improvizace, emocí, prožívání, vnímání, myšlení, tvořivosti)...

Druhy dramaterapie

- **plánovaná** - předem ví jakou roli, v jaké situaci...
- **neplánovaná** – zná příběh, rozhoduje se, zda do role vstoupí či ne a jak
- **nepřipravená** – je vtáhnut nečekaně do příběhu, nemusí zpočátku vědět že jde o terapii

TANEČNÍ TERAPIE

= terapie tancem a pohybem

- **taneční terapie je formou psychoterapie.**
- **lidé vyjadřují smutek, radost, hněv a jiné silné emoce pohyby těla za podpory hudby, rytmu**
- **především pro jedince s lehkou a středně těžkou mentální retardací**
- **propojení s dramaterapií**
- **gesto na základě vlastního prožitku nebo volné zrcadlení projevu protějšku**
- **na prvním místě - kvalita prožitku, ne estetičnost tance**

SNOEZELEN

- = **PSYCHORELAXAČNÍ MÍSTNOST**
- uklidnění, stimulace, vnímání, sebepojetí
- **spojit s bazální stimulací**
- **podněty pro všechny smysly** – doteky, barvy, zvuky, vůně, čich
- nutné prostředí, v němž nejsou zaměstnávány smysly společně i samostatně (na rozdíl od běž.života)

BAZÁLNÍ STIMULACE

- = komunikační, interakční a vývoj podporující stimulační technika, která se orientuje na všechny oblasti lidských potřeb
- uvedení jedince do reality zprostředkováním zkušeností a vjemů pomocí těla

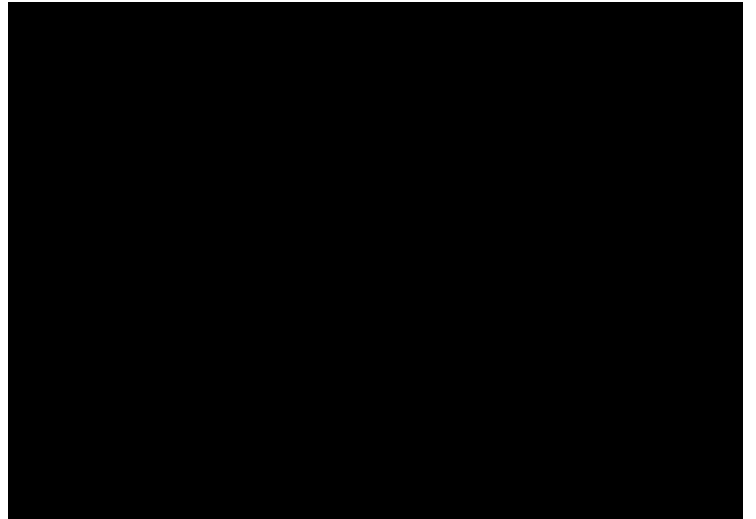
oblasti podnětů :

- somatické - tělo, kůže, kontakt se světem, dotyk,
- čichové (aromaterapie)
- chuťové
- sluchové
- zrakové
- emocionální
- vibrační - pocit v nosných částech (klouby, kosti) jako při běhu, chůzi
- vestibulární - tělo v prostoru, držení těla, kolébání, na míči, houpání, ..
-
-

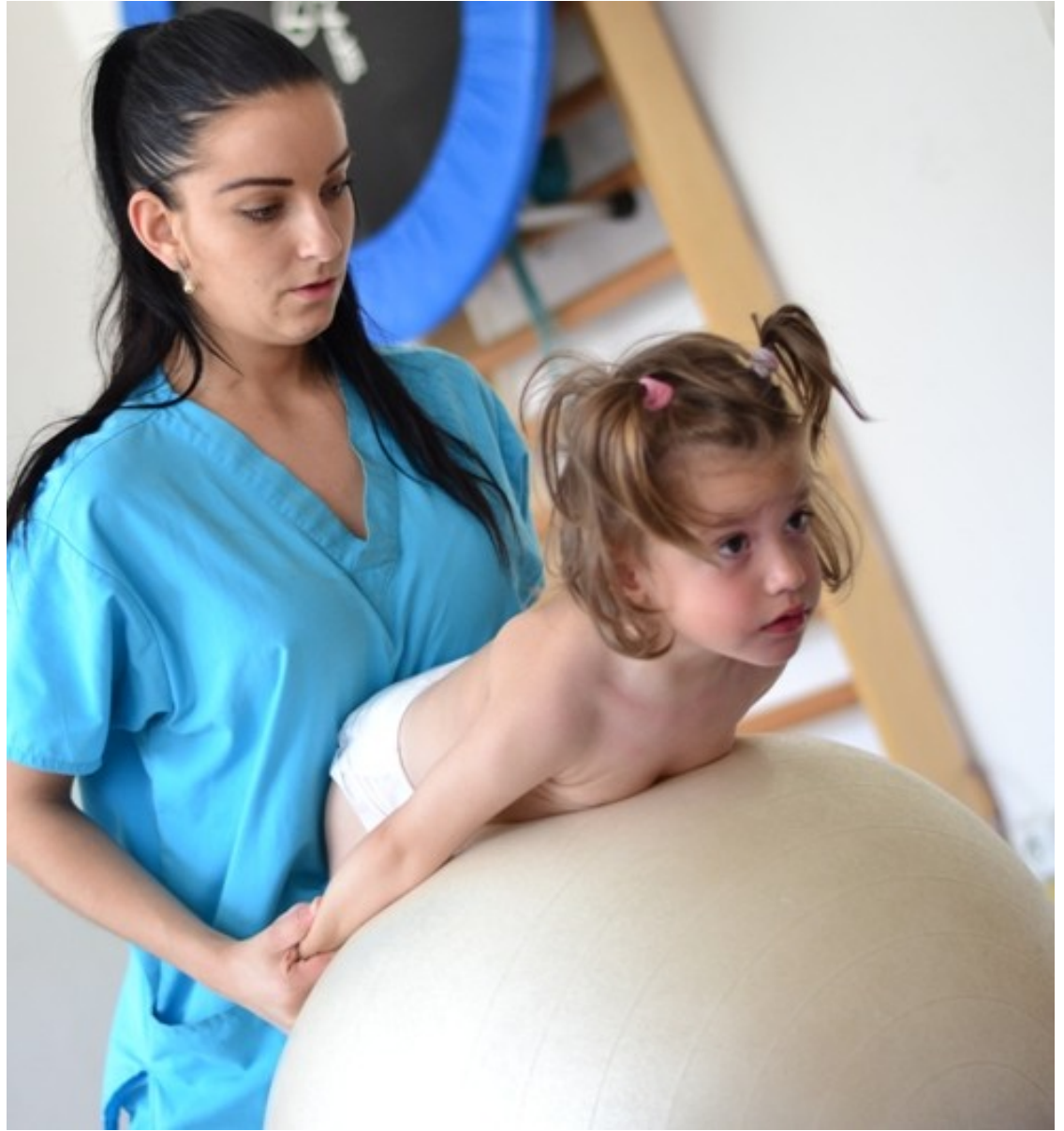
VOJTOVA METODA REFLEXNÍ LOKOMOCE

- **Autor: MUDr Václav Vojta**
- soubor cvičebních technik používaných k léčbě hybných poruch
- základním principem je fakt, že v centrálním nervovém systému člověka jsou geneticky zakódované vrozené pohybové vzory
- Na základě studií léčby dětí s MO, byly identifikovány specifické body, díky nimž je možné stimulovat tělo k určitým vrozeným pohybům, a to hlavně tlakem na příslušná citlivá místa. Kromě samovolné pohybové aktivity dochází současně k fyziologické aktivaci [bránice](#) a svalů břišní stěny, k pravidelnému hlubokému [dýchání](#), k upravení tepové frekvence, pozitivní stimulaci nervových center a celkovému zlepšení mentální aktivity
- Prostřednictvím terapeutických modelů reflexního plazení, reflexního otáčení a stimulace odpovídajících bodů (aktivačních zón) vyvolává terapeut u pacienta svalové souhry. Tyto svalové souhry jsou identické se svalovými souhrami, které pozorujeme u dětí během jejich motorického vývoje ve věku do jednoho roku.
- Cílem není pouhé naučení pacienta otáčení či plazení, ale vyvolání, případně obnovení vrozených svalových vzorců, které jedinci umožňují kvalitní motoriku, sebeobsluhu a lokomoci

BOBATH KONCEPT

- **koncept manželů Bobathových**
- neurovývojová terapie, hl. pro **léčbu MO**
- Začátkem dvacátého století převládal názor, že lidé s poruchou centrální nervové soustavy nemohou žádným přístupem zlepšit ovládání svých pohybových dovedností, Bobathovi však svými **revolučními myšlenkami ukázali, že zlepšení stavu postižené oblasti je možné.**
- Základem je velmi podrobné vyšetření, během kterého se fyzioterapeut zaměřuje na denní aktivity, sleduje kvalitu svalového napětí a kvalitu provedení pohybu
- práce v týmu: práce rodičů, fyzioterapeuta, logopeda a ergoterapeuta
- Na základě výsledků z vyšetření stanovuje terapeut své cíle a léčebný plán jak těchto cílů dosáhnout. Dle reakcí klienta terapeut přizpůsobuje svou terapii. Jedním ze zásadních prvků terapie je handling (manipulace s dítětem) a senzorická stimulace

STRASSMEIEROVA KONCEPCE ROZVOJE DĚTÍ SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM A NEROVNOMĚRNÝM VÝVOJEM

- **Walter Strassmeier**, autor publikace 260 cvičení pro děti raného věku
- zaměřena na vývojové období raného až předškolního věku a pro děti se zdravotním postižením a nerovnoměrným vývojem
- Soubor diagnostických a reedukačních cvičení
- Hry a cvičení umožňují také zjišťovat vývojovou úroveň dítěte v nejrůznějších oblastech, jako je jemná a hrubá motorika, vnímání, řeč, myšlení, sociální vývoj

portál

WALTER STRASSMEIER

260 cvičení pro děti raného věku

Soubor cvičení pro děti
s nerovnoměrným vývojem
a děti handicapované

260 cvičení pro děti raného věku

Walter
Strassmeier

Soubor cvičení pro děti
s nerovnoměrným vývojem
a děti handicapované

portál